

Motion om effektbristen

I Stockholm råder idag effektbrist. Samtidigt kommer elanvändningen att öka, delvis för att befolkningen ökar och delvis för att fler sektorer elektrifieras. Nuvarande elinfrastruktur är inte tillräcklig för att klara av att hantera de ökade behoven. För att kunna försörja den nya tunnelbanan med el, för att kunna försörja nya bostäder med el och för att kunna elektrifiera transportsektorn måste effektfrågan lösas.

Hittills görs den grönbåa majoriteten alldeles för lite på den fronten. En elsamordnare har utsetts, en tjänst som varit vakant större delen av tiden sedan finansborgarrådet berättade om tjänsten första gången i mars 2019. Tjänsten tillsattes inte förrän i december 2019, men blev vakant igen några månader senare. I september 2020 tillsattes tjänsten igen. Hittills har inget konkret hänt på området.

När Stockholm Vatten och Avfall nyligen upphandlade sophämtning inom staden var just effektbristen ett hinder mot eldrivna fordon för insamling. De menar att en ökad mängd elfordon medför behov av ökad kapacitet för laddning. Eftersom Stockholms elkapacitet är redan i dag en utmaning, skulle det kunna få konsekvenser om entreprenören inte får utöka sina abonnemang. Redan vid ett (1) elfordon har denna fråga uppstått gällande utmaning att säkra abonnemang vid uppställningsplats, enligt bolaget.

Även David Källsäter, vd på Scania Sverige, lyfte effektbristen på Elektrifieringspaktens digitala konferens den 25 mars 2021. Enligt honom är den stora utmaningen just effekten. Effekten måste komma till stolpen, bussdepån eller terminalen. Så att åkerierna kan använda den när det behövs. Utöver tigha scheman, logistik, kör- och vilo-tider måste nu även laddning av fordon sättas in i pusslet. Det är inte lätt utan kräver att effekten finns på rätt plats vid rätt tid.

På Elektrifieringspaktens konferens deltog även Nicholas Pettersson, vd på Dagab. Även han lyfte frågan om effektbristen. De bygger nu ett stort logistikcentrum norr om Stockholm. Där kommer de att ha ca 150 stora lastbilar, varav ca 50-60 kommer att vara eldrivna och laddas varje natt. Under en arbetsdag rullar varje lastbil ca 40-50 mil, vilket innebär att det krävs mycket el. På en natt behöver varje lastbil ladda el motsvarande årsförbrukningen för en villa.

Exemplen ovan säger något om hur mycket effektbehovet kommer att öka i och med elektrifieringen av transporterna. Utöver vägtransporterna ska även fartyg kunna anslutas till el när de ligger i hamn. Ett kryssningsfartyg kräver effekt motsvarande hela Gamla stan.

Eftersom effektbristen är ett stort hinder för elektrifieringen, är den också ett stort hinder för klimatomställningen. I stadens klimathandlingsplan nöjde sig majoriteten med att endast konstatera att det för närvarande inventeras vad som kan göras för att begränsa effektuttaget. Det är inte tillräckligt. Vi lyfte redan då fram att handlingsplanen behöver innehålla skarpa förslag och indikatorer för att hantera effektbristen. Detta är också något som lyfts fram av Stockholms

Hamnar, Stockholm Exergi och Ellevio i deras remissvar. Stockholm Exergi skriver ”den rådande kapacitetsbristen i Stockholms elnät är så pass allvarlig att den kan komma att utgöra ett hinder för möjligheten att nå stadens klimatmål till 2040”. Nu kan vi konstatera att staden på ytterligare ett område inom klimatpolitiken står inför förlorade år på grund av onödiga förseningar.

Detta är bara några exempel på att effektbristen är reell, redan idag. Vi menar att staden måste arbeta med frågan på ett mer strategiskt och genomgripande sätt. Att detta arbete avstannade i och med majoritetsskiftet i oktober 2018 är mycket allvarligt. Staden har idag inga prognoser för varken effektbehov eller effekt tillgång till de kommande 20-30 åren.

Vi vet att det finns utbyggnadsplaner av elinfrastrukturen och de är bra, men att endast förlita sig på redan försenade nätutbyggnader är inte tillräckligt. Det tar ofta 10-12 år att få ny infrastruktur på plats, eftersom tillståndsgivningsprocesserna är långa. Då staden helt saknar prognoser för framtiden har vi idag ingen aning om dagens utbyggnadsplaner kommer att vara tillräckliga eller om effektbristen kommer att fortsätta bli allt mer akut. Enligt många är det tyvärr det senare som förutspås.

Efter två år av tomt prat och symbolpolitik måste den grönbå majoriteten nu ta tag i frågan om effektbristen. Staden måste ta fram en behovsanalys som visar Stockholms framtida behov av effekt. I behovsanalysen behöver ny infrastruktur tas med i beräkningarna, så som nya tunnelbanesträckningar, nya bostadsområden, nya arbetsplatser, elektrifierade personbilar, elektrifierade godstransporter och elanslutning av fartyg. Enligt stadsledningskontoret behövs även att viss typ av elintensiv verksamhet kan etableras i regionen, till exempel datacenter som krävs för utveckling av självkörande bilar och lokal logistik med extrema krav på korta svarstider.

Staden måste också ta fram en aktörskarta som visar vilka aktörer som är avgörande att samarbeta med för att avhjälpa effektbristen och undvika att staden hamnar i en situation där effektbristen återigen blir ett hinder för stadsutveckling och klimatomställning. Några självklara aktörer är Svenska kraftnät, Ellevio och Stockholm Exergi. Stockholm Exergi producerar el i sina kraftverk och är avgörande för att staden idag har tillräcklig effekt. Om inte regeringen hösten 2019 medlat fram ett avtal mellan Exergi och Ellevio och ett beslut av Svenska kraftnät om elberedskap, hade inte Stockholm Exergi kunnat göra nödvändiga reinvesteringar i sina anläggningar som säkerställer nuvarande effektbehov och nödvändig elberedskapsreserv i Stockholm. Utan denna lösning hade effektbristen varit ett faktum i Stockholm redan vintern 2020/2021. Denna lokalt producerade effekt kommer att krävas under överskådlig tid.

Utöver att bygga ut elnäten finns alltså andra samhällsekonomiska sätt att komma tillrätta med effektbristen. En viktig åtgärd är att säkra den lokalt producerade elen, som vi berört ovan. En annan viktig åtgärd handlar om att använda den begränsade effekt vi har till rätt saker. Ett allvarligt fel som den grönbå majoriteten har gjort är att premiera elbaserad uppvärmning med värmepumpar framför fjärrvärme. För att citera stadsledningskontoret i deras remissvar till Infrastrukturdepartementet den 23 februari 2021: ”Att använda el, istället för fjärrvärme, för att värma våra hus är både resursslöseri och ett hinder för klimatomställningen.” Att staden i denna

situation inte använder Boverkets byggregler och dess viktningsfaktorer för köpt energi, utan gör avsteg från Boverkets byggregler och viktat fjärrvärme *ännu sämre* är näst intill skandal. Enligt koncernledningen leder detta till att det blir relativt lättare att uppnå stadens hårdare kravställning om max 55 kWh/m² med elberoende uppvärmningsalternativ än med fjärrvärme. Vi håller med Stockholmshem när de i ett remissvar till kommunstyrelsen den 29 januari 2021 skriver: ”Sammanfattningsvis anser vi, för att vi fortsatt ska kunna välja fjärrvärme, att viktningsfaktorn för fjärrvärme ses över för att säkerställa teknikneutralitet.”

Detta exempel på grönbå politik visar tydligt att majoriteten helt saknar ett samhällsekonomiskt helhetsperspektiv på distribution och lokala effektlösningar.

Utöver en behovsanalys och en aktörskarta måste en aktionsplan tas fram. I aktionsplanen ska det framgå vad som behöver göras för att staden kunna fortsätta utvecklas med fler bostäder, arbetsplatser och utbyggd kollektivtrafik samt klara sina klimatmål. Förslagsvis kan ”elsamordnaren” få detta uppdrag som en konkret arbetsuppgift. Grundförutsättningen för detta är att behovsanalysen görs och aktörskartan tas fram. I samarbete med Svenska kraftnät, Ellevio, Stockholm Exergi och andra berörda företag och organisationer redovisas sedan till kommunstyrelsen ett policydokument för bättre och mer säker elförsörjning av Stockholm till år 2025, 2030 och 2040.

Mot bakgrund av ovanstående föreslås kommunfullmäktige besluta:

- Att staden under ledning av ”elsamordnaren” och i samarbete med Svenska kraftnät, Ellevio, Stockholm Exergi och andra berörda företag/organisationer till kommunstyrelsen tar fram en behovsanalys som visar Stockholms framtida behov av effekt år 2025, 2030 och 2040.
- Att staden under ledning av ”elsamordnaren” och i samarbete med Svenska kraftnät, Ellevio, Stockholm Exergi och andra berörda företag/organisationer till kommunstyrelsen tar fram en aktörskarta som visar vilka aktörer som är avgörande att samarbeta med för att avhjälpa effektbristen och undvika att staden hamnar i en situation där effektbristen återigen blir ett hinder för stadsutveckling och klimatomställning.
- Att staden under ledning av ”elsamordnaren” och i samarbete med Svenska kraftnät, Ellevio, Stockholm Exergi och andra berörda företag/organisationer till kommunstyrelsen tar fram ett policydokument med en aktionsplan för bättre och mer säker elförsörjning av Stockholm till år 2025, 2030 och 2040.

Socialdemokraterna

Stockholm den 12 april 2021

Emilia Bjuggren (S)

Jan Valeskog (S)